

Píše Magdaléna Jacková

(E*forum, 02. 11. 2022)

Po výboru z postil 18. století Bůh mně ústa má otevřít může (ed. Miloš Sládek, 2019), edici hagiografické a meditativní tvorby Fridricha Bridela Hymny, písně, legendy (ed. Jan Linka, 2020) a historiografickém spise Tomáše Pešiny z Čechorodu Prodomus Moravographiae, to jest Předchůdce Moravopisu (eds. Ondřej Koupil a Jiří M. Havlík, 2021) letos v České knižnici vyšel další svazek věnovaný raněnovověké literatuře, tentokrát ovšem z jejích počátků. Vybrané Básně a listy Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (asi 1461–1510) přeložila a edičně připravila Marta Vaculínová z Kabinetu pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR, renomovaná odbornice právě na oblast latinské humanistické poezie. Také osobnosti Bohuslava Hasištejnského, ve své době jednoho z nejnadanějších středoevropských básníků, který po sobě zanechal přes 500 latinských básní a téměř 200 latinských dopisů, se M. Vaculínová věnuje dlouhodobě. Připomeňme jen kritickou edici básní Bohuslaus Hassensteinius a Lobkowicz: Opera poetica (Leipzig 2006). Nyní se tedy Vaculínová rozhodla zpřístupnit některé básně a dopisy i v českém překladu. Vybrané texty uspořádala do několika námětových okruhů, přičemž hlavními tématy jsou přátelství a nepřátelství osobní i literární, cestování, církve a víra apod. Kniha není řazená čistě chronologicky, začíná nicméně oddílem listů z Hasištejnského mládí, přesněji z dob studií v Itálii, a symbolicky končí kapitolou Stáří, nemoc a smrt. Úvodní část edice (Italská studia a přátelství s Petrem Schottem) působí poněkud rozpačitě. Snad kromě první básně texty nepatří zrovna k těm, které podle mě zaujmou tématem nebo literární úrovní. Postupně však přibývají básně i dopisy, které jsou z obou hledisek zajímavější. Vystupuje z nich totiž plastičtější a poutavější obraz (nejen) dobového literárního kontextu, ale i samého Hasištejnského s jeho kvalitami i rozpory, včetně napětí mezi humanisticky vzdělaným ctitelem antiky a hluboce věřícím katolíkem. Hasištejnského verše překládá M. Vaculínová až na několik výjimek prózou. Odůvodňuje to jednak tím, že takto lépe vynikne podobnost mezi básněmi a dopisy, jejichž jsou součástí, jednak názorem, že „přízvučný překlad často nesvědčí Bohuslavovu úspornému, sevřenému a vypointovanému stylu“ (s. 134). To je samozřejmě zcela legitimní přístup, přece jen se však nemohu ubránit dojmu, že zrovna u čtenářské edice, kde nezáleží tolik na přesném překladu jako na uměleckém dojmu, je to škoda. Zdá se mi, že ve volném verši „sevřený a vypointovaný“ styl také příliš nevynikne a forma elegického disticha by mu naopak možná prospěla. Vybrané texty dobře ilustrují jeden z typických rysů raněnovověké latinsky psané literatury: zejména básně, ale i dopisy jsou protkány množstvím narážek na antickou mytologii, historii a literaturu. Autorka se snaží čtenáři situaci usnadnit, někdy volí místo použitého přívlastku běžnější jméno (Achilles místo Týdeovec), nahrazuje personifikaci konkrétní věcí („víno“ místo Bacchus), v některých básních používá křesťanské termíny místo antických ekvivalentů (Bůh místo

Jupiter) apod. Přesto jich však v knize zbývá dost, což je na jednu stranu v pořádku, zároveň to ale vyvolává otázku, jestli pro takto komplikovaná a dnešnímu čtenáři vzdálená díla přece jen nepozměnit obvyklou strukturu svazků České knihovny. Nabízí se např. možnost zařadit poznámky pod čarou i do vlastní edice, doplnit slovníček toponym a jmen mytologických postav, přesunout Komentář, který přináší základní informace o autorovi a jeho díle, před edicí, či dodat kratší úvody alespoň k některým z vydávaných textů. Především umístění Komentáře až za edici nepovažuji za šťastné řešení. Zážitek ze čtení totiž nekomplikuje jen případná neznalost antických či dobových reálií. I když připustíme, že jistý diskomfort způsobený listováním mezi textem a kritickým aparátem k tomuto typu textů patří, v poznámkách přece jen některé informace chybějí. Citelné je to opět hlavně v první části, do které je čtenář vržen prakticky bez kontextu, a musí hned pátrat, komu a odkud to Hasištejnský vlastně píše. Nový svazek České knihovny vnímám jako záslužný pokus přiblížit širší veřejnosti nepřiliš známou, a přitom pozoruhodnou osobnost jednoho z našich nejvýznamnějších humanistických básníků. Doufejme tedy, že zvolená forma někde napůl mezi kritickou a čtenářskou edicí (tj. se spíše skromným kritickým aparátem a zároveň s prozaickými překlady básní), navíc s ohledem na to, že se jedná o antologii, nikoli ucelené dílo, cestu Hasištejnského ke čtenáři a naopak příliš nekomplikuje. Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic: Básně a listy. Ed. a přel. Marta Vaculínová. Praha - Brno: Nadační fond České knihovny - Ústav pro českou literaturu AV ČR - Host, 2022, 179 s.

www.ipsl.cz